

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Katol. Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Nezaprete reklamacije so poštne proste.

O hišno-razrednem davku.

Piše posl. Pišek.

Sednjanji hišni razredni davek je razdeljen v 16 razredov. Plača se po tem, koliko ima prostorov za stanovanje. V 16. razredu so najmanjše hiše — bajte — ki imajo samo po eno sobo za stanovanje ter plačajo po 3 K davka na leto. V 15. razredu so hiše z dvema za stanovanje primernima sobama in te plačajo po 3.40 K na leto hišnega davka.

Proti hišno-razrednemu davku se upirajo poslanci in v ta odsek sta izvoljena iz Slovenskega kluba za Stajersko poslanec Pišek in za Kranjsko poslanec Povše. Poslanci pravimo, da tisti, komur hiša kaj nese — jo ima v najemu, že tako plačuje najemniški davek, in kdor jo pa rabi za svojo potrebo, naj bi od tega ne plačeval nobenega davka. Za zdravje je dolžna tudi država skrbeti. Čim slabše je stanovanje in čim več ljudi prebiva v enem prostoru, tem bolj je nezdravo. Zdravniki pravijo, da vsak človek potrebuje povprek po 14 kubičnih metrov zraka. V hiši, kjer je premnogo ljudi, se rade izcimijo razne kužne bolezni, kakor: vročica, jetika itd. Tudi pošteno pravno življenje hira, kjer jih preveč v eni hiši stanuje. Vlada bi morala na vso moč skrbeti za to, da dobe ljudje — njeni državljani — dovolj in zdrave prostore za stanovanje.

Vlada je te dni izdala novo predlogo, po kateri se hišni davek nekoliko spremeni, in vlada pravi, da se bo vsled tega, ker se 15. in 16. razred davka čisto oprosti, to so tiste hiše, ki imajo samo eno, oziroma po dve sobi, hišni davek odpustil ter imenovana razreda ne bosta plačala nobenega hišnega davka več. S tem se bo odpisalo okoli sedem milijonov davka.

Na Stajerskem šteje 16. razred 74.872 in 15. razred 60.323 hiš. Davek bi se zmanjšal za 419.700 kron. Na slovenski del bi prišlo okoli 300.000 kron hišno razrednega davka odpisanega. To so lepe obljube, človek bi sodil, da skrbi vlada res za zdravje in blagostanje ljudstva.

Ko sem to predlogo v roke dobil, prebral in premišljeval, sem pa spoznal, da bi po novi predlogi, če bi bila v davčnem odseku nespremenjena in v parlamentu sprejeta, ne imeli nobene olajšave, temveč še večji hišni razredni davek.

Evo, nova davčna predloga v hišno razrednem davku se glasi:

§ 4.

Pri vpisovanju hiš za hišno razredni kataster na novo so kot davku podvrženi prostori v poštov vzeti:

1. za stanovanje porabne in v ta namen primerne sobe in čumnate, hiše za stanovanje, družinski prostori, dvorane za plesišča, krčme, pisarne, kabineti itd., in dalje

2. Prodajalnice, shrambe za blago, delavnice i. t. d.

Davku niso podvržene:

a) kuhinje, če iste niso za stanovanje porabne; b) izjemno za gospodarstvo porabni prostori, kakor za zaloge, gospodarski prostori, škedenji, hlevi in drugi,

c) prostori, kateri niso od vseh 4 strani obdani, kakor odprte delavnice za kovače itd.,

d) kleti, prostori okoli stopnic, lope, hodniki in podstrešja.

So prostori pod 2 napovedani v odstranjenih poslopih, tedaj se tisti, kakor pri glavnem poslopiju naznanijo.

§ 4 tedaj določa davku podvržene prostore in pravi, da za stanovanje porabne in zato primerne hiše in čumnate so davku podvrženi prostori.

Po do sedaj veljavnem dvornem odloku od 20. febr. 1820 so se obdačile le tiste hiše in čumnate, v katerih se stanuje ali so za stanovanje odločene.

Iz tega je razvidno, da je nova davčna postava mnogo ostrejša, ker določa, da morajo vse za stanovanje primerne hiše in čumnate plačati hišno-razredni davek. Res je, da je na deželi več prostorov, ki so za stanovanje pripravljeni, pa se nujno rabijo za druge shrambe, na primer za obleko, ležišča za družino, prostore za obleko itd., in nov davek bi bil, če bi se vsi ti prostori obdačili. Na tak način bi se našlo pri vsaki hiši več kot dva davku podvržena prostora, in če se v odseku ne posreči, da se v vladni predlogi besedilo 1 spremeni v: za stanovanje rabljene in od lastnika v ta namen določene hiše in čumnate — tedaj po novem hišnem davku nimamo nobene olajšave pričakovati, če se nam poslancem ne posreči, da se predloga prenareči.

Za živinorejo.

(Govor posl. Piškega v drž. zboru).

Visoka zbornica! Žal imam le malo časa govoriti v tej velevažni narodno-gospodarski razpravi.

Moram in se hočem torej omejiti na sedaj najvažnejše in za naše kmetijstvo najpotrebnejše in to je naša živinoreja, ki ji preti vsled tega, ker zahtevajo velika mesta in industrija odprte mej za tujo živino, največja nevarnost. Kakor se mi dozdeva, se namerava visoka vlada temu pritisku vdati in našo živinorejo izpostaviti nevarnosti. (Čujte! Čujte!).

Predložena rumunska trgovinska pogodba in tudi pooblastilni zakon pričata dovolj, da hoče sedanja vlada ugoditi zahtevam industrije, ne da bi pomislila, da izpostavi pri tem naše avstrijsko kmetijstvo največjim nevarnostim.

Samo pri sedanjih deloma primerljivih cenah živine se je moglo naše kmetijstvo še vzdržati.

Ako se bodo pa cene živine zmanjšale — in to se bo gotovo zgodilo, predvsem, ker se hoče vsled pooblastilnega zakona ne le Srbiji, temveč tudi drugim balkanskim državam podeliti take koncesije (dopustitve) — potem je naša živinoreja uničena.

Zato mora vsak iz kmečkih okrajev izvoljen poslanec paziti in pooblastilni zakon, ki pusti vladi takorekoč prosto roko, z vsemi sredstvi pobijati in zabraniti, da se ta zakon sprejme. (Pritrjevanje in medklci).

Vlada je sicer predložila načrt zakona, po katerem se zagotovijo avstrijskemu kmetijstvu za dobo deset let gotove ugodnosti v ta namen, da se živina lahko spravi v denar in da se pospeši izvoz naše živine.

Toda jaz ne dam n. pr. na to vnovčenje živine skoro nič in menim, da lahko resnično naprej povem, da bo nudilo le največjim živinorejcem in pitavcem ugodnosti, velikanski množini malih kmetov pa bo zelo malo koristilo. (Tako je!) Na kak prisiljen izvoz naše živine v inozemstvo ni mnogo upati, kajti carina in trgovinska pogodba z Nemčijo sta na več let določeni in na kako znižanje carine sploh ni misliti.

Velike nevarnosti pretijo naši živinoreji in jaz svarim ne le vlado, temveč tudi visoko zbornico, da bi žrtvovala avstrijsko kmetijstvo pritisku industrije.

Gorje vladi, ki kmečkemu stanu, poljedelstvu ne varuje! Umno kmetijstvo, oziroma kmečki stan, je temelj države in zelo obžalujem, da, sree mi krvavi, da se ta vlada tako malo zanima za kmečki stan. (Pritrjevanje). Naš kmečki stan gleda na dolgoletne bridke skušnje nazaj, on mora kot suženj za upnike in davke zastoj težko delati, in če se živinoreja ne bo več obnesla, k čemur pripomaga že lanska in letošnja slaba letina glede krme (prav resnično!), bo moral kmetovalec stanje živine zmanjšati, primanjkovalo bo goja in posledice bodo podraženje mleka in splošno uboštvo. (Živahno pritrdjevanje). Ne smemo pozabiti, da izdatki za kmetijstvo od leta do leta rastejo.

PODLISTEK.

V slabi družbi.

I.

Na Nemškem sta živila pred leti zakonska Trunkova. Bila sta delavskega stanu, dninarja. Imela sta edino hčer Agnezo.

Ta zakonska sta bila one vrste ljudi, ki nobenemu ne storijo „nič slabega“, katerim ne more nihče nič reči, ker ne kradejo, ne kolnejo Boga, ne prešestujejo. Nu, če pa storijo komu kako drugačno krivico, ali če se kaj prepriajo s sosedo, to po njihovih mislih ni taka reč; zato so še zmerom pošteni ljudje, saj to ni velika reč. Tako tudi dovoljujejo svojim otrokom brez vsakega pomisleka tako imenovana znanja, češ: da tako pride otrok h kruhu; da tudi drugi tako delajo; da je taka navada; da sta bila tata in mama tudi taka; da treba iti za svetom; ljubezen je bila in tudi še bo itd.

Njuna hčerka je bila v prvih letih prav pridna in dobra. V šoli se je odlikovala z marljivostjo in lepim vedenjem. Tudi ročnih del se je učila in izurila se je prav dobro v šivanju, pletenju in vezenju. Po dovršeni šoli je ostala doma ter živala in delala. Opravila jej ni manjkalo; posebno, ker je bila izurjena, lepega vedenja in zelo pobožna. Vse jo je imelo rado.

Tu pa je prišla nesreča. Roditelji so vzeli v hišo nekoga Roka Linko, delavca v tvornici. Bil je čeden mladenc, hodil je daleč po svetu in je marsikaj poskusil.

Agnezi iz početka ni nič kaj ugajalo njegovo vedenje. Ali ta se ni dal oplasti. Prizadeval si je na vse kriplice, da bi se jej prikupil. Ko je izpoznal, kaka je Agneza, jel se je hliniti ter se kazati pobožnega in krepkega. Naj si je bil nevernik, jel je vendar zabajati ob

nedeljah k pridigi kot drugi domači ljudje. Cerkvene govore si je dobro zapomnil, a samo zato, da bi mogel govoriti o njih z Agnezo. Popoldne jej je kaj bral iz izpodbudnih knjig, ki jih je imela sama, ali jih je dobivala od duhovnika na posodo. Polagoma je začel sam izbirati knjige, ki jih jej je potem prebral. Iz početka te knjige še niso bile tako slabe; pozneje pa je jel donášati slabe romane, to je jako zaljubljene zgodbe, ki jih je vzel na posodo v neki mestni knjigarni. Agneza ni zapazila, kaj nameruje zapeljivce. Stariši pa so ga še podpirali, da bi le vjeli „dobrega zeta“, kakor so menili.

Sad takega berila se je kmalu pokazal pri Agnezi. Postala je vsa razmišljena in razdražljiva; vzbujali so se jej občutki in nagnjenja, ki bi bila morala ostati skrita v globočini duše. Prej je vselej molila zjutraj in pošiljala s čistim srcem svoje molitve proti Bogu, šla k sv. maši, potlej pa na delo. Zdaj pa je le sanjerala o samih vitezhih in plemenitih gospodih, o roparjih, razbojnikih in enakih pustoloveh, o srečnih in nesrečnih ljubovnikih. Za delo ni marala več, bila je hladna do svojih prijateljic, in začela se je čudno oblačiti. In zdaj je dosegel brezvestnik, kar je hotel.

Kmalu je pripravil Trunkove do tega, da so jeli zahajati ob nedeljah popoldne ven iz vas v druge kraje. Onde sta se stara dobro imela pri pivu in žganju; plačeval je vse lepo Link. V tem pa sta se mlada sakala po plesišču, in govorilo se je marsikaj, česar deklet prej ni bilo vajeno.

S takimi izleti je dajala Agneza pohujšanje; in posebno še, ker je bila vpisana v bratovščino, in je bila dolžna še posebno gledati, da si ohrani deviško čast.

II.

Ko izve to domači župnik, da jo poklicati k sebi; ob enem povabi tudi prednico one bratovščine. Tu jo

začne gospod svariti ter jej dopoveduje, v kaki nevarnosti je. Ona prizna, da je prišla na krivo pot ter obljubi, da se hoče pobojsati. Nato reče župnik: „Če se misliš zares pobojsati, treba je pred vsem, da se varuješ grešne prilžnosti. Ne smeš se več pečati z onim ptujcem in ne stanovati z njim. Skušaj torej pregovoriti stariše, da mu odpovedo stanovanje. Ko bi pa tega ne hoteli, treba pa, da ti zapustiš očeta in mater iz ljubezni do Boga in svoje duše. In bodi prepričana: če bodeš ubogala in zvesto slušala Boga, bode božji blagoslov nad teboj. Dalje pa moraš takoj opustiti tako škodljivo branje; začni spet čitati dobre, pobožne, izpodbudljive knjige. Ali bi se ti ne stajala jed — pa naj je še tako dobra — ko bi vedela, da je strup notri? Isto je s takimi knjigami. Pisane so v lepem jeziku, ali strup imajo za nedolžno sree. Če se bojiš strupa, ki škoduje telesnemu zdravju, toliko bolj se moraš bati onega, ki umori dušo. Jaz mislim, da nisi še tako popačena, da bi bila že trdovratna. Ali zapomni si: Danes ti predlagam blagoslov ali prokletstvo: blagoslov od Boga, če boš zopet živila po njegovi volji, prokletstvo pa, če boš še dalje alušala zapeljivca. Torej izberi si!“

Obljubila je, da si hoče izbrati blagoslov in lepo živeti.

„Prav! Tvoje sestre bodo molile za te, da bodeš stanovita. Glej, da se pogovoriš še danes se stariši in mi jutri poveš, kaj sklenete o tej reči. Nato jo duhovnik odpusti. Prednica pa jo povabi: naj ostane tisti dan pri njej, da se ogne zapeljiven.“

Ali Agneza ni držala besede. In nič več je ni bilo v duhovnišču, da bi povedala, kaj menijo stariši. Torej da poklicati župnik njene roditelje. Razložil jim: kako važna je ta stvar ter jim polaga na srce zakonske dolžnosti. Ali slabo je naletel.

Linek — pravita — je priden, marljiv mladenc, bolj kot vsi tukajšnji. Ko bi dobili njega za zeta, bi bila

Današnja številka ima „Gospodarske Novice“ kot prilogo.

Delavci zahtevajo polovico več plače, vsi drugi izdatki so se grozovito pomnožili. O velikanski zadolženosti ne bom natančneje govoril, saj je splošno znana. Ako hočete potem izkupiček še zmanjšati, potem uničite popolnoma kmečki stan, ki je gotovo, ako je imovit, najboljši odjemalec industrije. (Živahno pritrdjevanje). Odprtja maj naj nas kmete reši visoka zbornica! — To zahtevajo moji volilci in to je moja najsrčnejša želja. (Ploskanje).

Preidem k ministru za javna dela, posebno k rudarstvenim zadevam in navedem v svojem kakor tudi v imenu in na izrecno željo tovarišev dr. Benkovič, Gostinčar, Grafenauer in Povše, ki pri tem poglavju niso prišli do besede, sledeče: Z velikim pompom naznanjene socialno-politične preosnove so naenkrat zastale, (Čuje! Čuje! Medklici) samo bolj postransko preosnovo glede časa izplačevanja plače se hoče rešiti. Pri tem bi se pa morali odpraviti tudi razni odbitki. Zakaj počiva celo delo že od konca novembra 1908? Kje je vzrok? Se li hoče vlada res pred brezmejnimi zahtevami premogovih magnatov umakniti? (Klic: O da!) Rudarji tega ne bodo trpeli! (Medklici.)

Kaj je s 36 urnim nedeljskim počitkom, kakor ga je tudi moj tovariš dr. Benkovič predlagal? Zakaj se predloga XVIII. zasedanja glede volitev delavskih odborov in nastavljenju stražnikov ne obnovi? (Medklici.) Delavstvo zahteva to in si bo znalo to izsiliti. (Živahno pritrdjevanje.)

Predloga mora priti iz delavskega sveta na svetlo, kjer ž njo zastopniki podjetnikov nalašč tako počasi ravna. Tako dolgo se bo na tem popravljal, da bo cela od delavstva tako težko pričakovana preosnova splavala po vodi.

Posebno bi se moralo pri volitvah ozirati na manjšine in se uvesti v ta namen sorazmerna volilna pravica, kar predlaga tovariš dr. Benkovič.

Kje ostane nadalje okrajšanje delavnega časa? Posebno delavci, ki rudo kopljejo, in delavci, ki jo izvažajo, naj delajo jednako dolgo, da ne nastanejo v rudokopu vsled tega, ker se izvoz menjava, celi enourni odmori, kakor n. pr. v Trbovljah.

Žensko delo se naj uravna, ženske bi se posebno ne smele porabljati za nočna dela. (Pritrdjevanje.) Nočno delo naj bi se sploh kolikor mogoče omejilo. (Pritrdjevanje.)

Tudi naj bi se uravnali dopusti delavcev in paznikov. Paznike naj bi se privzelo k zavarovanju zasebnih uradnikov, tudi če nimajo rudarske šole ali so samo začasno nastavljeni. Postava zahteva samo to, da mora biti duševni napor večji nego telesni, in to je pri vseh paznikih.

V Trbovljah n. pr. se sprejmejo samo taki, ki so dokončali rudarsko šolo in le starejši pazniki, ki so že dalje časa služili.

Pazniki si ne upajo terjati svojih pravic, zato bi morale oblasti poseči vmes. (Pritrdjevanje.)

Pokojninsko zavarovanje zasebnih uradnikov naj bi se že vendar enkrat popravilo. (Ploskanje.) Istočasno z rešitvijo splošnega socialnega zavarovanja naj bi se bratovske skladišnice sanirale (zboljšale), boljše, odpravile. (Tako je!) Z rudarji naj bi se ravno tako ravnalo, kakor z drugim delavstvom. Pri tem pa bi se morale njihove pridobljene pravice in pričakovanja in njihov dosežanj, v primeri z drugimi delavci, boljše položaj, kakor n. pr. pravica na zavarovanje udov in sirot, varovati v celom obsegu, kar velja tudi o železničarjih, ker je vsled njihove težke in nevarne službe popolnoma osnovano. S tem končam. (Pritrdjevanje in ploskanje. — Govorniku čestitajo.)

Govor posl. Roškarja v drž. zboru dne 23. junija t. l.

Visoka zbornica! Že več desetletij nazadnje kmetijstvo v Avstriji, posebno pa v moji ožji domačiji na Spod. Štajerskem vedno bolj in bolj. Zadolženje po-

to res prava sreča za nas. Zato je dejal že večkrat, da ne vzame nobene drage v zakon kot našo. Midva sva stara, delati sva morala svoj živ dan; zdaj bi rada užila tudi kaj dobrega na svetu. Linku ne more nihče kaj očitati: Ni pijanec, ne igralec in vsak krajcar deli z nami. Agneza se lahko mnogo navadi pri njem. Midva ne vidiva in ne slišiva pri njiju nič napačnega. Zares, ne vemo, zakaj naj ga spraviva iz hiše. Najemščino plačuje redno in to potrebujeva itd.

Župnik pa je menil: „Jaz vama privoščim iz srca brezskrbne dneve v vajini starosti. Prav je, da izročita kdaj svoje premoženje Agnezi, ko bode zvezana z onim, ki ga je namenilo nebo. Ali Link ni od Boga poslan, ne namenjen. Pravita, da je čeden človek. To že na zunaj; ali znotraj ne. Slišal sem, da govori še v družbi svojih vrstnikov zoper Boga in vero in duhovstvo. Le vam se hlina kot pobožnik, da bi vas oslepil. Tudi vemo, v kakih družbah se je potepal po drugih krajih; lahko da ga zapodijo še iz službe in iz dežele. Izgovarjate se, da ne slišite nič slabega. Tako govorijo stariši, ki radi zatisejo eno oko, če jim kaže dobiček. Kmalu se vama odpro oči. Vse kaže, da je ta človek le navaden zapeljivec. Kako pa veste, da ga vsprejme občina za svojega, ko bi se res hotel poročiti in tu ostati? Prej bodo hoteli videti spričevalo o njegovem imetju in vedenju. Ne mislite, da sprejmejo takega ptujca kar brez vsega z odprtimi rokami. Svarim vaju torej resno, da ne dovoljujeta hčeri več pohujšljivega družanja z njim. In ako bodeta imela kako škodo radi tega, če ga spravite iz hiše, povrnem jo vama.“

Stara menita, da si hočeta to pomisliti. Nato odideta majajoč z glavo. In ostalo je vse pri starem.

III.

Link se je zelo jezil, ko je izvedelo župnikovem prigovarjanju. Kaj se imajo vtikati ti črni v te reči, da ne

sestnikov postaja od leta do leta večje. Povišane plače delavstvu in nizke cene kmetijskih pridelkov so glavni vzroki, da zemljišče ne donaja dobička. Beg iz dežele je neizogibna posledica, ki mora, ako se pravočasno ne ustavi, docela oslabil enkrat tako krepek kmečki stan in ga privedi do popolnega obubožanja.

Dekel in hlapcev na deželi skoro ni več. Mnogo kmečkih sinov se posveti po dovršeni vojaški službi ložjemu stanu in vsled tega ne pridejo več nazaj. Hčerke ne marajo prevzeti nevhvaležne vloge kmečke gospodinje, v svesti si, da, če porabijo tudi vse moči, bodo vendar vsi le revno živeli, čeravno morajo prav pogosto noč in dan težka dela opravljati, primerni nagradi pa se morajo odreči. Mesto in industrija je njihovo pribežališče.

Kaj je krivo tem vedno večjim nepravilnim razmeram? V tem, da zemljišče ne nese več dobička.

Samo z nekaj številkami hočem to dokazati. Živnorej, ki se jo tako pogosto smatra za odoštvito kmetovalcev, povrne kmetu komaj njegove izdatke v gotovini; to seveda le, ako se je stvar ugodno razvila. Sedaj se plača na Spodnjem Štajerskem za popolnoma izpitane vole žive teže 12 do 15 meterskih stotov par, 60 do 70 K na meterski stot. Računil sem in našel, da znaša zaslužek na dan od ene glave 25 v. (Čuje!) S tem naj bi bila plačana krma, stelja, delo in obrestovanje vložene glavnice? K temu stavim vprašanje, če je kako podjetje, ki bi moralo računati s takim zaslužkom?

Industrijski delavec zasluži od ure 30 do 40 v in to vedo tudi naši delavci na deželi. Prosim torej one gospode, ki vedno tožijo čez drago živino, da zračunajo, koliko bi, ako bi se rabil ta postavek plače, veljal en komad pitane živine in kakšne mesne cene bi imelo to za posledico.

Sadje smo prodajali lansko leto kilogram po 2 do 8 v. Bili smo primorani jo spraviti več ur daleč na kolodvor. Vprašam Vas, kaj se je tukaj plačalo, sadje, delo ali vožnja? Menim, ne eno ne drugo. (Zelo prav!)

K temu pride hud boj, ki ga bijejo velika mesta, industrija in delavstvo proti kmetovalcem. Zahteva se odprtje mej, kar se bo gotovo zgodilo, če se predloženi pooblastilni zakon sprejme. Ako imamo že danes pri živinoreji tako nizke cene, pri katerih komaj izhajamo, kako bo to še le v prihodnje. Lahko si mislimo, da se bodo naše cene tako daleč znižale, da ne bomo več mogli izhajati, tako, da se bo odzvel kmetovalcem tudi ta edini vir dohodkov, živnorej. Ako se bo pa živinoreja opustila, potem je naravna posledica, da bo tudi poljedelstvo trpelo škodo. Ako se nam odvzame ta edini vir dohodkov, kako naj potem plačujemo, kako naj skrbimo za svojo družino in kako se naj sploh ohranimo na domači gradi? S tem nam je zadan smrtni udarec, ki nas mora uničiti.

O živinoreji in vnovčenju živine bo govoril eden mojih tovarišev, zato hočem govoriti k nekemu drugemu poglavju.

(Konec prihodnjšč.)

Državni zbor.

Razprava o proračunu je bila končana zadnji petek dne 25. junija. Vlada je dobila proračun, čeprav le z majhnim številom glasov. Pomagali so vladi tudi liberalni slovenski in hrvaški poslanci; Ploj se je v hodnikih in tajnih posvetovalnicah posebno zavzemal, da se vladi dovoli rumunska pogodba in pooblastilni zakon za sklepanje trgovinskih pogodb z balkanskimi državami. S tem si hoče nemara odbiti še zadnje kmete, ki so mu pri zadnjih volitvah še vendarle sledili. Ploj sploh svoje škodljive politike ne boče prej pustil, dokler ga volilci prav glasno ne pozovejo, da odloži svoj državnozbornski mandat, do katerega itak nima več nobene pravice.

Ploj, Hribar, dr. Laginja, Spinčič in večina dalmatinskih poslancev niso hoteli glasovati za nezupnico finančnemu ministru, ki je prodal bosanske kmete madžarskim odelahom. Ako bi se šlo za kake škric, bili bi ti gospodje prvi na nogah.

Privoščijo — sreče dvema, ki se imata rada in hočejo, naj bi bila vsa dekleta redovnice. Mi jim že pokažemo, kdo smo mi! V njegovi domačiji da je to bolje, da nimajo več ukazovati duhovniki. Ljudje so tam bolj napredni, razumni in bolj veselo žive. Tje — pravi — hoče peljati svojo nevesto in njene reditelje in živeti z njimi kakor v raju. Na to jim je plačal še par litrov piva in steklenico žganja in ves gospodov nauk je bil pozabljen. Takoj drugi teden so odšli vsi v bližnji trg; in po noči so se vrnili domov — pijani.

Zdaj pa je bila Agneza izključena iz dekliške družbe. In čez pol leta so prinesli njeno nedolžnost h krstu.

Župnik jo da poklicati.

„Agneza“ je reče, „bil je čas, ko si ubogala dobrega angela. Najljubša zabava sta ti bila — molitev in delo: in vse te je imelo rado, Bog in ljudje. Bila si podobna svoji zavetnici. Ko je pa prišlo slaba v tvoje srce, postala si vsem v pohujšanje. Čas bi bil, da bi vsaj zdaj izpoznala svojo zmotu ter se izpreobrnila. Saj je v nebesih vedje veselje nad enim grešnikom, ki se iskorki, nego nad devet in devetdesetimi, ki ne potrebujejo pokore.“

Agneza je bila vsa objokana, in obljubila je, da hoče popraviti dano pohujšanje ter skrbeti, da dobi otrok očeta.

Tale čas se je bil Link preselil na drugo stanovanje, ker je tudi občina na to silila. Provil je, naj ga vzprejmejo za občana; ali tega mu niso dovolili, ker ni mogel pokazati spričeval iz svojega rojstnega kraja in tudi njegovo denarno stanje ni bilo prav ugodno.

V tem je začel Link bolj pogostoma zahajati v bližnje mesto. Nekateri so hoteli celo vedeti, da ima ondi novo zvezo. Tam se je jel družiti tudi s „komunisti“, ki hočejo, naj bode vse premoženje skupno, da bodo imeli vsi enako. Ali nekega večera jih zalezujejo stražarji ter jih več zapro, Linka pa kot ptujca spravijo po odgonu čez mejo.

V proračunskem odseku se razpravlja o italijanskem vseučilišču v Trstu. Slovenci in Hrvati so sklenili, da bodo posvetovalje z dolgimi govori obstruirali, da ne bodo pripustili sklepanja o tej stvari. Slovenci privoščijo Italijanom vseučilišče, toda ne v Trstu, ker je Trst vedno bolj slovensko mesto, zraven pa želijo Slovenci, da se obenem ustanovi tudi slovensko-hrvatsko vseučilišče v Ljubljani. Toda Ploj se ni hotel držati sklepa, ampak govoril je komaj četr ure zelo medlo o tem vprašanju. Neodločnost in nezanesljivost je Plojev političen značaj. Član Slovenskega kluba, poslanec Gostinčar, ki je po svojem poklicu priprost delavec, a pošten mož, pa je osramotil Ploja ter sedaj še tretjo sejo proračunskega odseka izpolnil s svojim govorom. Celotno drugič je pač, če poslanec gleda le na se in se boji zameriti vladi in drugim strankam, ali pa če gleda na stvar in skrbi za svoje volilce.

Zdaj ko je končana razprava o proračunu, je hotela vlada, da se sprejme trgovinska pogodba z Rumunijo in pa pooblastilni zakon za trgovinske pogodbe z drugimi državami na jugu. Vlada se je že pogajala z nemškimi poslanci o tej stvari in pridobila je tudi dalmatinske in slovenske liberalne poslance. Dvorni svetnik Ploj je bil odločno za to, da prideta ta dva predmeta sedaj na vrsto.

Toda slovenski in češki kmetaki poslanci so rekli, da sta ta dva predmeta za kmeta take važnosti, da jih ne gre kar čez njihove glave sklepat. Zato so rekli vladi: Stoj in povprašaj še nas, kako mislimo mi o uvozu nove živine v Avstrijo. Vlečili so nad petdeset nujnih predlogov, s katerimi bodo zabranili sklepanje o trgovinskih pogodbah.

Pribijemo, da liberalni klub, v katerem sedijo Roblek, Ploj, Ježovnik, ne gre s kmečkimi poslanci, ampak gre taktično z mesnimi poslanci. To so zares čudni kmečki poslanci, ki vedno zapustijo kmeta, kadar bi ga morali najbolj braniti.

Prinašamo nekatere nujne predloge naših poslancev.

Poslanec dr. Korošec je stavil nujni predlog, da se poostri postava o avtomobilih.

Poslanec Roškar je v imenu Kmečke zveze in njenih poslancev storil potrebne korake zaradi preteče suše v vseh okrajih Spodnje Štajerske ter vložil z drugimi poslanci tudi tozadevni nujni predlog. Naši poslanci skrbno zasledujejo gospodarske razmere med svojimi volilci in jim posvečajo vso pozornost.

Poslanec Roškar je stavil dne 25. junija sledeče predloge: 1. Zahteva, da naj vlada zniža ceno zdravilom proti davici, ali pa oddaje brezplačno, ker manj premožni ljudje niso v stanu ta mnogokrat prepotrebna zdravila si nabaviti. Ta zdravila se izdelujejo v državnih zavodih. 2. Predlaga, da se naj odpravi zemljiški davek.

Posl. Pišek je 25. junija stavil nujni predlog, da država za 11. junija po ogaju poškodovanim posestnikom v Križeči vasi pri Studenicih zadatno in hitro pomaga.

Posl. Pišek je 25. junija stavil nujni predlog, da država županom in svetovalcem povrne oziroma daje za polovico ceno vožnjo po železnici, kakor drugim uradnikom.

Politični ogled.

— Prestolonaslednik nadvojvoda Frane Ferdinand se bo v prvi polovici meseca julija podal na obisk k rumunskemu kralju. Spremlja ga privikar njegova soproga kneginja Hohenberg, ki bo z vsemi častmi sprejeta. Že dne 4. julija pa bo kneginja tudi z vsem dostojanstvom nastopila pri krstu bojne ladije Radetzky v Trstu.

— Slovenci v Trstu bodo imeli v prihodnjem tržaškem deželnem zboru, ki je obenem tudi občinski zastop, 12 zastopnikov, ker so zmagali tudi v I. razredu okolice z 8 kandidati. Socijaldemokrati bodo imeli 10 zastopnikov, vsi drugi 58 pripadejo Italijanom. Slovenski kandidati so do-

Agneza je bila v hudih stiskah. Ostala je sama, nihče je ni spoštoval, nihče pomiloval. Kar si je bila prihranila, jej je pošlo, ali pa je bila posodila Linku. Tudi ni dobivala več mnogo dela in je imela malo zaslužka, a stroški so se množili. S stariši je tudi imela večji križ, ker bili so stari in navadili so se bili pri Linku žganja. Vsak dan je moralo biti. Pri tem pa so imeli le slabo hrano, in tako sta stara dva vedno bolj počala. Oče je postal bebec in ni bil za nobeno delo več. Plačil niso zmagovali in vse je prišlo na boben. Ko je bila hila na dražbi, je zadel starega mrtvoud. Moral je zapustiti hišo in svet; umrl je nepreviden. In zdaj je bila Agneza sama z materjo in bolešno stvarco, in uživala je „kruh s solzami“. Upala je vsaj, da pride Link po njo; ali varala se je, kakor že tolikokrat v sličnih okoliščinah.

Nekega dne pa pride list od njega.

Link je pisal: Da zdaj ni časa misliti na zakon; treba je, da se zberejo zdaj „vsi pravi možje na sveti boj proti starim naredbam“, da bo svet „fraj“, brez vseh postav. Zakon, da je neumnost, on da sploh ni za to. Če jej ni prav, kaj je bila tako trepasta, da je verjela. Kar jej je pa dolžan, toliko da so že vredne one stvari, ki jih je pustil

Tak je bil torej konec tega „znanja“. Pač si je želela umreti, da bi bilo le konec nesrečnega življenja!

K sreči jej umrje bolni otrok, mater so jej vzeli v bolnico, sama pa vstopi kot spokornica v tretji red sv. Frančiška, potem pa v službo pri pobožni vdovi. — Prosila je vso občino odpuščenja za dano pohujšanje ter izrekla željo, naj bi gospod župnik popisal to zgodbo v svarilo lahkomišelnih mladini.